

A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése a könnyűipar területén^{*)}

Beóthy-Fehér Szabolcs

A Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ), a Magyar Könyvűipari Szövetség (MKSZ), a Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége (MGYOSZ) konzorciumként sikeresen pályázott a Nemzetgazdasági Minisztérium által kiírt „GINOP 5.3.4-16-2016 A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése a textil-, a ruházati termék, bőrtermék és lábbeli ágazatban” megnevezésű pályázati kiírásán.

A pályázat célja: tájékoztató anyagok készítése (az érintettek részére történő eljuttatása), a munkáltatók, a munkavédelmi képviselők, és a munkavállalók felkészítése a Munkavédelmi Törvény ismeretére, értelmezésére, végrehajtására – különös tekintettel, az ágazati sajátos kockázati tényezőkre –, valamint annak 2016. évi módosítására, konzultációval egybekötött képzések során. A képzést két helyszínen, az Észak-Alföldi és Dél-Alföldi régiókban (Szolnokon és Békéscsabán) bonyolítják le.

A rendszerváltás megelőzően a könnyűipar a magyar gazdaság egyik legnagyobb foglalkoztatója volt, később, az 1990-es években az európai üzemeknek végzett bér munka vált dominánssá. Egyrészt az ázsiai termelőkkel való versenyképesség, másrészt a viszonylag lassú technológiai fejlődés miatt az ágazatokat a nyomott munkajövedelem jellemzi, a feldolgozóipari átlagkeresetek csupán 60%-át éri el.

Az alágazat termelésének 26%-át adja a bőr, a bőrtermékek és a lábbeli gyártása, 30%-át a textil- és 55%-át a ruhaipar teszi ki. Az utóbbi években szerencsére a hazai könnyűipari termelésnövekedést mutat: 2016 júniusában a volumen az előző évhez képest 5,5%-kal emelkedett, miközben a teljes feldolgozóipar termelése csupán 0,2%-kal nőtt. A korábban jól ismert nagyvállalatok helyett jelenleg a mikro- és kisvállalatok dominálnak.

A könnyűipar szempontjából döntő fontosságú a Munkavédelmi Törvény 2016. évi módosítása, amely már a 20 fős vállalatoknál is előírja a kötelező munkavédelmi képviselő választását. A textil- és ruhaipar jellemzően női munkaerőt foglalkoztat, elsősorban fizikai beosztásban, arányuk megközelíti a 90%-ot. A szellemi foglalkoztatottak aránya a textiltermékek gyártásában 12–14% között, a ruhaiparban 10–12% között mozog.

A projekt konzorciumi partnerei, a BDSZ és az MKSZ a Könyvűipari Ágazati Párbeszéd Bizottságban is együttműködnek a szakmai bértarifa-megállapodás, valamint az ágazati kollektív szerződés létrejöttének elősegítésében.

A projekt az ágazat, az alágazatok munkavédelmének, munkabiztonságának erősítését, hatékonyságának növelését, az ott dolgozó munkavállalók jólétét, biztonságát szolgálja. A könnyűipar területén 2015-ben 279 munkabalesetet regisztráltak, amely kétszer annyi nőt érintett, mint férfit. A balesetek 38%-a a bőr, a bőrtermékek és a lábbelik gyártása során történt, ahol egy női munkavállalót súlyos csontkulásos balesetet is szenvedett. A pályázat végrehajtása során különösen figyelni kell a nők körében elszenvedett munkabalesetekkel kapcsolatos felmérésekre, a megelőzésre, a tájékoztatásra, a munkavállalók szélesebb körű bevonására, képzésekre. A projekt során érintett két cél régióban az országos átlaghoz képest jóval rosszabbak a megélhetési és kereseti körülmények, amelyek kimutatottan nagyobb stressz-megterhelés és rosszabb egészségi állapot is párosul. Ez a munkabalesetek számának és arányának növekedésével is összefüggést mutat. A pályázat beadása előtt a projektpartnerek az előkészítés és tervezés során figyelembe vették az előzetes szükségletfelmérés eredményeit, valamint az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség európai vállalati felmérését, amely kitér a pszichoszociális kockázatokra, a munkahelyi stresszre is. Az eredmények visszaigazolják a munkavállalók bevonásának fontosságát, különösen a munkahelyi biztonság és egészségvédelem szakterületekkel kapcsolatosan. A partnerség kiterjed továbbá a választott munkavédelmi képviselők és a vállalati szakszervezeti bizalmik, vezetők tájékoztatását, felkészítését.

Az előkészítés és szükségletfelmérés során a munkahelyi, vállalati munkaegészségügyi kockázatok a következők voltak: izomzati, mozgásszervi megbetegedések, por-, bőr- és légúti irritáció, túlmunka, stresszhelyzetek, zaj- és hőhatás, egyes vegyi anyagok használata során felmerülő kockázatok.

Az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos stratégiája hangsúlyozza, hogy a munkahelyi kockázatmegelőzés és a munkahelyi biztonság és a munkakörülmények javítása a versenyképesség növelésében, megtartásában is nagy jelentőségű. Az új Széchenyi terv Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programja hangsúlyozza, hogy a támogatások valódi pozitív hatásai elsősorban a kis- és középvállalatoknál jelentkeznek, ennek érdekében a konzorciumi partnerek is a kis- és középvállalatokra összpontosítanak. Stratégiai cél a működési tényezők minőségi javulása, a versenyképesség növelése, a munkahelyi egészség és biztonság erősítése.

^{*)} A cikk a Könyvűipari Ágazati Párbeszéd Bizottság által 2017. december 6-án megrendezett Könyvűipari Szakmai Napon elhangzott előadás rövidített változata.